

2025Z14730

(ingezonden 16 juli 2025)

Vragen van de leden Hirsch (GroenLinks-PvdA) en Dobbe (SP) aan de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken over het artikel 'Nederland levert militair materieel aan dubieuze regimes'.

Bent u bekend met het artikel 'Liever koopman dan dominee: 'Nederland levert militair materieel aan dubieuze regimes'? 1)

Bent u bekend met het ook voor Nederland geldende VN Arms Trade Treaty 2) en het Europees Gemeenschappelijk Standpunt 3)? Deelt u de mening dat die normen vaststellen dat handelsbelangen niet zwaarder mogen wegen dan het risico dat de militaire goederen voor schendingen zullen worden gebruikt? Zo ja, kunt u aangeven op welke manier het Nederlands beleid waarborgt dat het risico dat Nederlandse wapens terechtkomen bij regimes die mensenrechten schenden, wordt voorkomen?

Deelt u dat deze juridische norm vereist dat het exporterende land niet handelt op basis van bewijs van schendingen maar op basis van een inschatting van het risico dat de geëxporteerde militaire goederen bijdragen aan mensenrechtenschendingen, zodat verkeerd gebruik van militaire middelen wordt voorkomen? Zo nee, kunt u toelichten hoe u de internationale norm interpreteert?

Bent u bekend met de IOB Beleidsdoorlichting 'Non-proliferatie wapenbeheersing en exportcontrole van strategische goederen'? 4) Deelt u de conclusie dat adviesmemo's over het verstrekken van vergunningen aan bestemmingslanden met een slechte mensenrechtensituatie, te weinig aandacht besteedden aan de specifieke link tussen de te leveren goederen en het risico op specifieke mensenrechtenschendingen? 5) Zo nee, waarom niet?

Kunt u bevestigen dat het grootste deel van de militaire vergunningen wordt aangevraagd door maritieme bedrijven, of door bedrijven die radar-, communicatie- en vuurgeleidingssystemen leveren aan maritieme bedrijven? Zo ja, welk percentage van de totale waarde van de militaire export gaat naar deze sector? Zo nee, kunt u de Kamer informeren over de andere sectoren die militaire exportvergunningen aanvragen?

Bent u bekend met de berichten die het Egyptische regime van verschillende vormen van mensenrechtenschendingen beschuldigen? 6)

Klopt het dat de bewindspersonen voor Buitenlandse Handel in de afgelopen 10 jaar minstens 44 militaire exporten naar Egypte goedkeurden, met totale waarde van 243,7 miljoen euro? Zo nee, kunt u aangeven hoeveel militaire exporten naar Egypte in de laatste 10 jaar zijn goedgekeurd en welke waarde die vertegenwoordigen?

Kunt u bevestigen dat in 2023 een exportvergunning voor tien radar- en communicatiesystemen voor Egyptische marineschepen voorlag? Kunt u bevestigen dat ambtenaren van het ministerie van Buitenlandse Zaken stelden dat er een duidelijk risico was dat de marineschepen en de

Nederlandse radars bij nieuwe mensenrechtenschendingen gebruikt zouden worden, en dus tegen de vergunningverlening adviseerden?

In haar brief van 24 mei 2023 aan de Kamer 7) stelde toenmalig minister voor Buitenlandse Handel Schreinemacher dat ‘niet kan worden vastgesteld’ of hetzelfde type schip was gebruikt bij de eerdere mensenrechtenschendingen, en of de Egyptische marine de schepen en de te leveren radarsystemen zou gaan inzetten bij begaan van mensenrechtenschendingen. De beslisnota 8) biedt de minister twee opties, en stelt dat er geen ambtelijke overeenstemming is over de afweging van informatie. Deelt u de conclusie dat, met het zwaarder laten wegen van de noodzaak voor bewijslast, de juridische norm die het voorkomen van risico vooropstelt, niet wordt gerespecteerd? Zo nee, waarom niet?

Kunt u bevestigen dat diezelfde ambtenaren stelden dat het goedkeuren ervan kon ‘leiden tot vervolgorders’? Zo ja, is er al sprake van vervolgorders?

Kunt u aangeven in welke mate Europese samenwerking binnen het Verdrag van Aken, heeft meegespeeld in de beslissing om de vergunningverlening voor de export van de tien radar- en communicatiesystemen voor de Egyptische marine goed te keuren? Zo ja, kunt u toelichten welke argumenten daarvoor worden gehanteerd? Zo nee, op welke samenwerking doelden de ambtenaren in hun advies dat het niet verlenen van de vergunning de defensiesamenwerking binnen Europa in de weg zou staan?

Deelt u het standpunt van toenmalig minister Schreinemacher dat ‘toetreding [tot het Verdrag van Aken] zou ook betekenen dat de lat qua exportcontrole in Nederland behoorlijk naar beneden gaat’? 9) Zo nee, waarom niet?

Kunt u bevestigen dat uw departement voor 2017 ook exportvergunningen verleende voor de levering van militaire goederen aan andere landen in de regio waar mensenrechtenschendingen of risico’s daarop golden, zoals naar de Verenigde Arabische Emiraten en Saudi-Arabië?

Kunt u bevestigen dat het opheffen van de strikte beoordeling van vergunningen aan deze landen in 2023, is ingegeven vanuit de redenering dat de strikte benadering door Nederland, Europese defensiesamenwerking binnen het Verdrag van Aken in de weg staat?

Kunt u deze vragen beantwoorden voor 31 augustus 2025, zodat de informatie gebruikt kan worden tijdens het commissiedebat ‘Wapenexportbeleid’ van 3 september 2025?

1) Follow the Money, 11 juli 2025, <https://www.ftm.nl/artikelen/nederland-levert-militair-materieel-aan-dubieuze-regimes>.

2) <https://wetten.overheid.nl/BWBV0006233/2014-12-24/>.

3) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=CELEX%3A32008E0944>.

4) IOB, 1 september 2018, Beleidsdoorlichting Non-proliferatie, wapenbeheersing en exportcontrole van strategische goederen – Laveren met een vaste koers | Rapport | Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB)

5) Idem, pagina 128.

6) Amnesty International, Human Rights in Egypt, <https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/north-africa/egypt/report-egypt/>
<https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/egypt>.

7) Kamerstuk 22054, nr. 391.

8) Beslisnota bij Kamerstuk 22054, nr. 391: <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2023D22015>.

9) <https://open.overheid.nl/documenten/7e742751-fb02-460e-b83a-268536c7fa9e/file#page=8> (p.8).